

УДК: 378.811.581'38

DOI: <http://doi.org/10.32589/1817-8510.2025.3.352562>

Шевченко Катерина Валеріївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри китайської філології,

Київський національний лінгвістичний університет,

ORCID ID: [0000-0002-2451-6357](https://orcid.org/0000-0002-2451-6357)

18katerina.v.sh2503@gmail.com

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ТА РОЗВИТКУ СТИЛІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. Стаття присвячена ролі інформаційних технологій у формуванні та розвитку стилістичної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови. Здійснено комплексний аналіз інформаційних технологій у процесі підготовки майбутніх перекладачів китайської мови. Описано власні підходи до добору різних програм, застосунків, інформаційних матеріалів до аудиторних занять, самостійної та індивідуальної роботи студентів, спрямованих на формування та розвиток стилістичної компетентності як однієї з найскладніших у системі загальної професійної компетентності та системі професійно-орієнтованої компетентності. Запроновано докладні рекомендації щодо пошуку інформаційних технологій та роботи з ними для супроводження навчальних занять з китайської мови від початкового до високого рівня. Наголошено на важливості застосування додаткових інформаційних ресурсів для закріплення матеріалу та повторення. Розроблено та аргументовано методи організації занять та позааудиторних заходів на базі інформаційних технологій. Схарактеризовано основні особливості функціональних стилів мовлення китайської мови. Розроблено систему вправ для розвитку стилістичної компетентності в студентів початкового, середнього та високого рівня оволодіння китайською мовою. Наведено приклади вправ для розвитку стилістичної компетентності майбутніх перекладачів із застосуванням інформаційних технологій. Описано переваги та недоліки використання інформаційних технологій у навчанні та тренуванні перекладу текстів різних стилів. Вправи на розвиток стилістичної компетентності на лексико-семантичному, граматичному, фонетичному та фразеологічному рівні із застосуванням інформаційних технологій докладно описано в тексті статті. Доведено важливість поетапної роботи з текстами різних стилів згідно з основними принципами методики навчання іноземних мов.

Ключові слова: стилістична компетентність; китайська мова; підготовка перекладачів; майбутні перекладачі; стилістичні фігури; стилістичні прийоми; літературно-художній стиль; науковий стиль; офіційно діловий стиль; розмовний стиль; публіцистичний стиль; функціональні стилі мовлення.

THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE FORMATION AND TRAINING STYLISTIC COMPETENCE OF CHINESE LANGUAGE FUTURE TRANSLATORS

Abstract. The article is devoted to the role of information technologies in the formation and training of stylistic competence of the Chinese language future translators. A comprehensive analysis of information technologies in the process of training the Chinese language future translators is carried out. The author describes her own approaches to the selection of various programs, applications, information materials for classroom lessons, students' homework and individual work for the formation and training of stylistic competence, as one of the most complicated in the general professional competence and the professionally-oriented competence system. Detailed recommendations for the search of available information technologies are provided and working process with them for supporting educational classes of the Chinese language from elementary to advanced level were done. The importance of using additional information resources for consolidating the material and repeating is emphasized. Methods for organizing classes and extracurricular activities based on information technologies are developed and argued. The main features of functional styles of Chinese language are characterized. A system of exercises for the stylistic competence training of studying Chinese language elementary, intermediate and advanced levels students was done. Examples of exercises using information technologies for stylistic competence training and developing of future translators are given. The pros and cons of using information technologies in teaching and training the translation of different styles texts are described. Exercises for the development of stylistic competence at the lexical-semantic, grammatical, phonetic and phraseological levels with the use of information technologies are described in detail in the article. The importance of phased work with texts of different styles in accordance with the basic principles of foreign language teaching methodology is proven.

Key words: stylistic competence; Chinese language; translator training; future translators; stylistic figures; stylistic techniques; literary style; scientific style; business style; conversational style; journalistic style; functional speech styles.

Постановка проблеми. Інформаційні технології відіграють важливу роль у системі підготовки фахівців із вищою освітою у всьому світі. Багато науковців приділяють увагу розвитку різноманітних програм, застосунків, навчальних платформ для онлайн-занять та лінгвістичних корпусів. У сфері

Shevchenko, Kateryna,
Candidate of Pedagogical Sciences
Associate professor of Chinese Philology Department
Kyiv National Linguistic University
ORCID ID: [0000-0002-2451-6357](https://orcid.org/0000-0002-2451-6357)
18katerina.v.sh2503@gmail.com

підготовки майбутніх перекладачів інтерактивні та інформаційні технології є невід'ємним механізмом якісного професійного розвитку майбутнього фахівця. У справі опанування китайською мовою, такою складною фонетично, граматично та стилістично, викладачі постійно звертаються до інформаційних та інтерактивних засобів навчання. У наш час розвитку мережі Інтернет та наявності лінгвістичних корпусів і різних застосунків, що допомагають краще засвоювати фонетичну систему мови, постійно прослуховуючи аудіо-записи носіїв китайської мови, студенти, що вивчають китайську мову, отримують все більше можливостей поліпшити свої навички вимови та розуміння на слух у будь-який зручний для них час, усе ще стикаються з проблемами добору якісних матеріалів для самостійного опрацювання. Погодьмося, що швидкий доступ до Інтернет-ресурсів не означає, що ці ресурси відповідатимуть усім вимогам та принципам методики навчання іноземних мов, а саме справді мати наукову, практичну цінність та відповідати низці вимог, які роблять інформаційні матеріали допоміжними засобами, а не перешкодами для ефективного розвитку професійної компетентності, що включає мовну, мовленнєву, комунікативну, стилістичну та перекладацьку. Деякі вимоги до інформаційних ресурсів, що слугують додатковими механізмами та допоміжними засобами в навчанні китайської мови, на наш погляд, можна кваліфікувати як основні. Це, по-перше, аудіо-тексти тільки мовою Путунхуа, офіційною китайською мовою з 1 жовтня 1949 року. По-друге, адекватні та сучасні тексти мовою оригіналу для практики перекладу та розвитку стилістичної компетентності, тобто надання студентам текстів різних функціональних стилів для аналізу, розбору функціональних особливостей задля адекватного перекладу. Студенти, які навчаються вже два, три роки мають трохи досвіду, щоб самостійно розпізнати неякісні матеріали, що іноді важко зробити, коли текст документального відео або інформація, яку вони знайшли на Інтернет-платформах у письмовому тексті, схожі на правдиву завдяки рисам, притаманним функціональним стилям мовлення китайської мови, з якими студенти середнього рівня вже працювали в процесі аудиторної роботи або виконання завдань на самостійну роботу, де матеріали перевірені і надані викладачами або провідними методистами. У цьому питанні студенти-початківці майже повністю покладаються на рекомендації викладача, адже рівень сформованості знань, умінь та навичок ще недостатній для самостійного добору. Другорядні вимоги до матеріалу, зокрема, такі: чітка вимова диктора, без дефектів мовлення, наявність прикладів у відео або аудіо, що слугують шаблоном для повторення та розвитку мовної компетентності; живі приклади із симуляцією побутових розмов, діалогів, які відповідають обставинам

спілкування і принципам послідовності та систематичності, доступності саме тому рівню здобувачів, якому рекомендовані, а також добір різних усних та письмових автентичних матеріалів, що відрізняються за дискурсами та функціональними стилями, щоб поступово розвивати стилістичну компетентність.

Новизна нашого дослідження полягає у вперше проведеному комплексному аналізі інформаційних технологій у процесі підготовки майбутніх перекладачів китайської мови, а саме їхнього якісного добору для формування та розвитку стилістичної компетентності як однієї з найскладніших у системі загальної професійної компетентності та системі професійно-орієнтовної компетентності. Наголошуємо на необхідності надати детальні рекомендації із пошуку наявних інформаційних технологій та роботі з ними для супроводження навчальних занять з китайської мови та додаткових ресурсів для закріплення матеріалу й повторення. Ми розробили та обґрунтували доцільність методів організації занять та позааудиторних заходів на базі інформаційних технологій, а також випрацювали систему вправ для розвитку стилістичної компетентності в студентів початкового, середнього та високого рівня оволодіння китайською мовою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні питання важливості застосування інформаційних технологій у підготовці перекладачів іноземних мов вивчали такі науковці, як Ніколаєва С. Ю., Башманівський О., Вигівський В. Л. та Моркотун С. Б., які здебільшого сконцентрували увагу на підготовці майбутніх фахівців перекладу, що володіють західноєвропейськими мовами. Що ж до китайської мови, то такі дослідження здебільшого здійснюють китайські дослідники, які готують іноземних студентів. Серед них Лі Цзяньхуа, Сі Хуейянь. Українські науковці М. І. Пентилюк, І. А. Кучеренко, Л. В. Рускуліс, В. В. Бабенко розглядали проблему розвитку стилістичної компетентності з української мови. Що ж до стилістичної компетентності з китайської мови, а саме урахуванні її в підготовці майбутніх перекладачів, то ми зверталися до цієї проблеми у 2023 році у статті «Розвиток стилістичної компетентності майбутніх перекладачів китайської мови на лексико-семантичному та граматичному рівнях». Китайські науковці Лі Жуоюй, Чень Гуанлей, Жу Сія розбирали цю проблему в аспекті її ролі в підготовці перекладачів в КНР.

Мета дослідження – проаналізувати роль інформаційних технологій у формуванні та розвитку стилістичної компетентності в системі підготовки студентів-перекладачів китайської мови в закладах вищої освіти КНР та України, виявити позитивні риси китайського досвіду та розробити комплекс вправ для розвитку стилістичної компетентності в студентів, що вивчають китайську мову на різних етапах навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку інформаційних технологій помітне занепокоєння, що розвиток штучного інтелекту й інтернетних словників та інтернетних перекладачів так швидко відбувається, що скоро перекладачі будуть непотрібні, а це спричиняє демотивацію навчання з іноземних мов взагалі. Однак, чи справді штучний інтелект зможе витіснити перекладача, на наш погляд, так само, як і фахівців інших професій? Перекладач – це не машина, яка просто відтворює певний текст мовою перекладу, прослухавши або прочитавши його оригінальною мовою, а ще й людина, яка застосовує психологічні механізми та мовну інтуїцію під час перекладу, особливо при роботі з різними функціональними стилями. Тобто якщо текст письмовий, більш шаблонний, як, наприклад, більшість китайськомовних ділових листів, то перекладач більше концентрується на змісті, а не на стилістичних відтінках, адже такі документи здебільшого емоційно нейтральні. Натомість робота з літературно-художніми творами вимагає більше креативності від перекладача, іноді треба вживати багато різних трансформацій та інших перекладацьких прийомів, щоб зробити текст перекладу адекватним та еквівалентним, що зробить його не тільки зрозумілим, а ще й цікавим для читача тексту перекладу. Отже, інформаційні технології можна представити не як загрозу перекладачеві, а як помічника, сучасні інтернетні словники дозволяють швидко знайти потрібне слово, ще й ознайомитися зі списком синонімів, а також словниковими статтями, де описано, який варіант краще обрати для передачі еквівалентних лексем та висловів. Натомість безеквівалентні лексеми і словосполучення не мають перекладних аналогів у мові перекладу, тому в таких випадках перекладач має застосовувати стилістичні та соціокультурні знання, що також поки що не може зробити штучний інтелект.

Вважаємо за потрібне розглянути особливості п'яти основних функціональних стилів китайської мови (розмовний, офіційно-діловий, науковий, літературно-художній, публіцистичний), а також порівняти їх з відповідними функціональними стилями в українській мові, провести аналіз можливих інформаційних технологій при роботі з письмовими та усними текстами певних стилів, розробити комплекс методичних рекомендацій для викладачів для роботи з інформаційними технологіями у формуванні та розвитку стилістичної компетентності в студентів перекладацьких спеціальностей, що вивчають китайську мову.

У процесі навчання китайської мови початковий етап починається з опанування розмовним стилем і поступового переходу до розбору стилістичних фігур, які часто вживаються в побутовому спілкуванні. Студентам першого курсу треба не тільки вивчити 200–300 ієрогліфів за семестр, опанувати прості гра-

матичні одиниці, а й ознайомитися з основами стилістики сучасної китайської мови. Уже на перших заняттях студенти вивчають, що лексика поділяється на нейтральну та стилістично-забарвлену, що в китайській мові розрізняється на власне-забарвлену, яка етимологічно несе в собі емоційність і має конотативні значення, лексику, що вживається в переносному значенні, яка набуває додаткових експресивних відтінків у контексті, та книжну лексику (陈光磊, 2020).

Результати дослідження. Отже, стилістика – це наука, що вивчає стилістичні засоби мови, а також функціональні стилі мови та їхні лексичні, граматичні та інші особливості. Зазначимо, що найбільш повним визначення поняття стилістичної компетентності ми вважаємо визначення дослідниці Рускуліс Л. В., за якою, стилістична компетентність – це здатність засвоїти стилістичну систему мови на фонетичному, лексико-семантичному, фразеологічному й граматичному рівнях (Рускуліс, 2020). Стилістична компетентність майбутнього перекладача починає розвиватися від самого початку навчання, адже розуміння конкретних особливостей і вміння розрізнити стилістичні фігури, прийоми та чітко визначити функціональний стиль тексту вихідної мови робить тест перекладу найбільш адекватним, еквівалентним та зрозумілим сторонам комунікації.

До тексту перекладу висувають дві основні вимоги – еквівалентність та адекватність. Еквівалентність – це збереження відносної рівності змістовної, змістової, семантичної, стилістичної й функціонально-комунікативної інформації, що міститься в тексті оригіналу та залишається максимально в тексті перекладу (Шевченко, 2016, с. 355). Саме еквівалентність вимагає від перекладача стилістичної майстерності, а саме добре поетапно розвинутої стилістичної компетентності.

Викладач, що працює з початківцями, має добирати навчальний матеріал, звертаючи увагу на вимоги формування стилістичної компетентності на фонетичному, лексичному та граматичному рівні, поступово переходячи до фразеологічного. Невід'ємною частиною матеріалу навчання стають інформаційні технології, на фонетичному рівні оригінальні стандарти аудіо-відео матеріали допомагають студентам у вивченні тонів, складних звуків китайської мови, а також акцентують увагу на інтонації, передача якої є важливим фактором розуміння тексту. Постійне прослуховування аудіо допомагає студентам активізувати фонетичні навички та розвивати фонетичну компетентність на фонетичному рівні. При роботі з розмовним функціональним стилем, по суті з діалогами та монологіями, ефективними вправами на фонетичному та лексичному рівнях є, по-перше, вправи з аудіювання, говоріння, перекладу, та читання, наприклад такі:

– аудіювання: 1. Прослухати повідомлення і вибрати варіант з підручника, що написаний за допомогою транскрипції пінінь. Складність поступово збільшується шляхом збільшення обсягу повідомлення. 2. Прослухати речення і визначити його тип за допомогою інтонації, варіанти: 1) твердження, 2) запитання, 3) прохання, 4) вимога;

– говоріння: 1. Прочитати / прослухати діалог і розказати його, відтворивши інтонацію. При цьому викладач стежить за правильною вимовою, передачею тонів, а в ролі наочного матеріалу ефективно використовує презентації або тексти з картинками, схемами та іншими додатковими інформаційними засобами. 2. Подивитися відео та переказати його, при цьому визначити всі інтонаційні моделі та передати їх при переказі;

– переклад: 1. Прослухати повідомлення, перекласти його, при цьому увагу викладач приділяє типу речень, переклад має бути не тільки адекватним, а й еквівалентним, тобто має бути збережена питальна інтонація, інтонація прохання або вимоги, адже для розвитку стилістичної компетентності треба, щоб серед реплік були не тільки твердження, а й інші типи речень і типи інтонації, поширені саме в сучасній китайській мові;

– читання: 1. Читаємо речення різних типів з правильною інтонацією. 2 Читаємо діалог і виділяємо службові частки, розбираємо по контексту, яке додаткове значення або стилістичне забарвлення вони несуть.

Лексичний рівень розвитку стилістичної компетентності на початковому етапі вивчення китайської мови потребує від студентів знань певної лексики, яка входить до активного, пасивного та потенційного словників. Інформаційні технології на цьому рівні не менш важливі: записи правильної вимови слів носіями мови, які прослуховуємо та повторюємо зі студентами; застосунки, що використовуємо для перевірки закріплення лексики через вибір правильного відповідника з поданих варіантів; програми Квізлет (Quizlet) та Кахут та (Kaahoot), що допомагають викладачу зробити інтерактивні вправи на повторення слів та висловів, тести з яскравими ілюстраціями додатково акцентують увагу студентів та мотивують їх активно працювати самостійно. Але особливим моментом є або самостійна підготовка матеріалів у цих програмах, або детальна перевірка вже готових тестів перед наданням доступу до них студентам. Це важливо, бо часто правильних варіантів може бути декілька, а тести в таких застосунках часто передбачають тільки один правильний варіант, що часто плутає студентів. Відео методично-навчального характеру, записане носіями мови, досвідчені викладачі дають для більш яскравого наочного розуміння лексичних одиниць, а також додаткового роз'яснення сфер уживання контекстів, інтонаційних моделей,

відбиття стилістичної нейтральності або навпаки забарвленості лексики. Понад 10 років власної професійної діяльності викладача показали ефективність залучення таких інформаційних технологій в аудиторний та позааудиторний навчальний процес.

Вправи на розвиток стилістичної компетентності на лексичному або лексико-семантичному рівні із застосуванням інформаційних технологій такі:

1) Поєднання слів із картинками, що подані в презентації (обсяг слів має бути поступово збільшено), слова мають бути вже розібрані, викладач попередньо надав переклад, навів приклади сфери вживання і для активізації всіх типів словника. Такі елементарні вправи позитивно сприймаються. Картинки, малюнки або фото мають чітко підказувати, чи це нейтральне, чи емоційно-забарвлене слово. Наприклад, пояснюючи прикметники стану, викладач обирає різні емодзі для відображення глибини стану.

2) Перегляд відео з перекладом або супутніми тестами, де вимагається вербальна або невербальна реакція студентів. Відео викладач обирає згідно з тематикою занять, а також наявністю різних типів синонімів з контекстом та чіткою емоційністю.

У другому семестрі 1 курсу можна вже пробувати додавати індивідуальні завдання з перекладу літературно-художніх текстів, короткі оповідання сучасною китайською мовою або спрощені тексти, адаптовані для початкового та середнього рівня. Літературно-художній функціональний стиль китайської мови вирізняється широким спектром стилістичних фігур, стилістичних прийомів, емоційно-забарвленої лексики, що часто ускладнює роботу перекладача, але саме практика перекладу під час навчання дозволяє студентам середнього та високого рівня (5 курс) почуватися впевнено й отримати навички та вміння самостійно продовжувати розвивати стилістичну компетентність. Інформаційні технології і швидкий доступ до електронних версій автентичних китайських літературно-художніх творів дозволяє зробити процес навчання більш гнучким та цікавим. Для індивідуальної роботи студенти середнього рівня вже можуть самостійно знаходити та обирати тексти сучасних китайськомовних новел, оповідань для перекладу, а викладач координує їхню роботу, допомагає в пошуку справді визначних творів, консультує та пояснює складні моменти перекладу. Деякі викладачі переживають, що студенти можуть зловживати чатами або перекладачами й не перекладати текст самостійно, а просто відредагувати його, що не сприятиме розвитку їхньої професійної компетентності зовсім. Переклад, повністю зроблений ШІ, на наш погляд, дуже «сирий», бо майстерність перекладача літературно-художніх творів не обмежується сухим переданням змісту. Вона передбачає також креативність подачі змісту засобами мови перекладу так, щоб текст був не тільки еквівалентним та адек-

ватним, а й цікавим та зрозумілим представникам іншої ментальності. Тут постає ще одне завдання до розвитку стилістичної компетентності на граматичному та фразеологічному рівні, а саме навчити студентів так користуватися допоміжними інформаційними платформами та матеріалами, щоб вони вміли працювати з різними типами фразеологізмів та застосовувати різні типи перекладацьких трансформацій і прийомів. Це стосується не тільки фразеологізмів, трактування яких вимагає також і соціокультурних знань та знань релігії й філософії давнього Китаю, а й граматичної компоненти. Як правильно перефразувати, як передати сенс, не просто зміст, а сенс, ідею твору. Проблеми також викликають стилістичні прийоми та фігури. Метафори, наприклад 她的脸像月亮一样, що перекладається, як «її обличчя було немов місячне сяйво», що може викликати нерозуміння в українського читача, адже місяць не так яскраво описують в українських літературно-художніх творах. Натомість китайці вважають, що чарівні богині із давніх легенд мали білу, немов місячне сяйво, шкіру. Культура, міфологія Давнього Китаю возносять місяць як щось найпрекрасніше на планеті. Любов до місяця, традиції любовання місяцем і досі властиві сучасним китайцям. Практика читання та перекладу не тільки допомагає розширити власні горизонти та вдосконалити навички перекладу, а й розширює знання студентів про історичний розвиток та особливості культури Китаю. Аналіз стилістичних прийомів, як-от: метафора, переміщений епітет, порівняння, градація, інверсія – дозволяють студентам початкових та середніх рівнів формувати й розвивати стилістичну компетентність як основу якісного перекладу творів цього стилю.

Вправи для початкового та середнього рівня відрізняються тільки обсягами тексту та складністю лексики і стилістичних прийомів у текстах. Піднесена книжна лексика поряд з емоційно-виразною та простою розмовною в діалогах робить продукти цього стилю чудовим матеріалом для розвитку стилістичної компетентності, навчає студентів від самого початку виокремлювати літературно-художні тексти серед інших типів. Приклади вправ: 1. Письмово зробити літературний переклад уривку з тексту оповідання Лао Ше «Сянцзи Верблюди» та коротко проаналізувати його на наявність стилістичних фігур, тропів, на граматичному рівні виділити службові слова та з'ясувати їхні функції в тексті. 2. Знайти слово (наприклад, 面子 (авторитет)) у тексті роману «Сон у Червоному теремі» за допомогою лінгвістичного корпусу та проаналізувати контекст уживання, ядро та засоби вербалізації його в тексті. Така вправа здається нескладною, але саме використання лінгвістичного корпусу пришвидшує її виконання, але не спрощує, інформаційні технології можуть дати приклади вживання певного концепту або терміна, але

саме аналіз, що дозволяє глибше розвинути стилістичну компетентність, є роботою студента та дозволить йому зрозуміти додаткові значення слів, їхні конотації, способи вираження засобами іншої мови. 3. Перекласти оповідання Лу Сіня «Зілля» та схарактеризувати основні труднощі перекладу. З першого погляду, завдання не здається спрямованим саме на стилістичну компетентність, але, як показує практика, саме стилістичні прийоми та безеквівалентні фразеологізми, емоційно-забарвлені піднесені слова та вислови викликають найбільше проблем при перекладі. Ці труднощі викладач аналізує на занятті, використовуючи інформаційні технології, наприклад презентації, указує на шляхи подолання таких труднощів.

Для студентів із високим рівнем володіння китайською мовою при роботі з літературно-художніми творами можна давати такі самі завдання, тільки ускладнюючи тексти та збільшуючи їх обсяг, адаптовані тексти використовувати не доцільно.

Наступним стилем, із яким ми маємо багатий досвід роботи, є науковий. Китайські дослідники підкреслюють, що продукти академічного письма можуть мати описовий характер (描述性的), аналітичний характер (分析性的), тлумачний характер (论述性的), а також критичний характер (批判性的). На прикладі аналізу наукової статті, як одного з найпопулярніших та найкорисніших текстів наукового стилю, зазначимо, що в китайській науковій сфері вирізняються аналітична стаття 分析性文章, критична стаття 评论性文章, оглядова стаття 因果性议论文, рефлексивна стаття 反思性文章, науково-популярна стаття 科普文章 та науково-публіцистична стаття 研究论文, 学术文章 (吴, 2021). Такий огляд дозволяє визначити, що сам науковий функціональний стиль китайської мови здебільшого поділяють на науково-технічний, науково-академічний, науково-популярний та науково-публіцистичний. Для практики перекладу підходить студентам середнього рівня (3, 4 курс) та високого рівня (5 курс), які вже мають досвід написання курсових проєктів або наукових публікацій українською мовою.

Особливостями стилю китайської наукової статті є формальність, точність та об'єктивність, що, в принципі, є спільним і для українських наукових статей. Для досягнення формальності тексту необхідно уникати неформальної лексики та конструкцій розмовного характеру й урахувати загальні особливості наукових текстів китайської та української мов. До лексичних особливостей китайського наукового тексту можна віднести, зокрема, такі: уживання двоскладових лексем замість звичних односкладових, наприклад 能够 замість 能 у значенні бути спроможним, 具有 замість 有 у значенні володіти, 给予 надавати замість неформального 给, тощо; уживання термінів 术语 (книжних); відсутність експресивної

лексики, уживання здебільшого нейтральних слів, що допомагає досягти об'єктивності; відсутність жаргонізмів, емоційно-забарвлених фразеологізмів, модальних часток, стилістичних фігур. На рівні синтаксису наукового стилю спостерігаємо такі особливості: речення розгорнуті, складні структури дозволяють чітко та логічно передати зв'язки між об'єктами наукового пошуку; уживані також прості речення, але ускладнені другорядними членами, поширені речення з якісним присудком та сполучникові речення. Важливо, що граматичні конструкції можуть використовуватись тільки суворо книжкового письмового характеру, наприклад 如果 замість 要是, 因为. 关系 у зв'язку з; або універсальні 因为..., 所以 через те що...тому; 为了 для, тощо.

До інших особливостей, притаманних саме китайському науковому тексту, вважаємо необхідним, додати вживання веньянізмів, слів зі старої китайської книжкової мови, які відрізняються складністю та виключно вживанням у письмовому мовленні, але зараз це здебільшого службові частини мови, наприклад 则, що стоїть перед присудком та підсилює його значення, має граматичні функції і майже втратило семантику.

Перед початком роботи з такими текстами варто добре ознайомити студентів з цими особливостями. Вправи на середньому етапі – здебільшого на переклад й аналіз текстів наукового стилю з китайської на українську. А вже на 4, 5 курсі варто працювати з перекладом наукових статей з української на китайську мову. Вправи, які також підходять для розвитку стилістичної компетентності в процесі роботи з науковим текстом: знайти веньянізми в наданому тексті, проаналізувати значення конструкцій у контексті, визначити підстиль китайськомовного тексту. Інформаційні технології, допоміжні словники термінів, двомовні онлайн-словники та тлумачні словники термінів можуть використовуватися під час виконання таких вправ і значно пришвидшують їхнє виконання.

Офіційно-діловий стиль китайської мови має такі ознаки та особливості. Лаконічність 简明性, точність 鲜明, наявність штампованих фраз, деперсоналізація (використовуються переважно назви фірм або займенник «ми» в офіційних ділових листах) (吴, 2021). Здебільшого вживана формальна лексика, веньянізми, особливо в ділових листах (尊敬的 – вельмишановний, 此致敬礼 – з повагою тощо); наявність термінів, професійної лексики, політичної лексики, здебільшого нейтральної, але вживана й піднесена лексика (庄重), що має функцію вираження поваги на письмі чи в усному мовленні. Із граматичних особливостей офіційно-діловому тексту властиві такі: типові конструкції (如同意..., 请告..., що означає 'Якщо Ви згодні, просимо повідомити...'), цілі штамповані тексти, приклади типових докумен-

тів, шаблонів, форм. Синтаксичними особливостями цього стилю в китайській мові є такі: здебільшого вживаються складні речення, або прості ускладнені, зі складних речень переважають сполучникові. При роботі з документами III передає зміст краще, ніж у стилях, про які йшлося вище, але все ще не досконало, тому вправи, крім перекладу, також на аналіз конструкцій, перефразування, написання власного резюме за зразком китайських, що доступні в Інтернеті. Найкраще починати роботу з таким стилем із середнього рівня (кінець 2-го початок 3-го курсу, коли вже є певний словниковий запас (приблизно 1500–3000 ієрогліфів)). Вправи на переклад власних документів, зворотний переклад китайських контрактів на українську мову, групові завдання на симуляцію перемовин, презентації як наочний матеріал.

Публіцистичний стиль, мова ЗМІ, рекламні тексти, також варто брати приблизно на 3 курсі, адже цей стиль поєднує в собі особливості кількох стилів (陈, 2020). Широкий спектр суспільно-політичної лексики, наприклад 纲领 програма, 宣言 пропаганда, 鼓动 агітація, 信息战 інформаційна війна; майже відсутня запозичена лексика; наявність веньянізмів 设宴 влаштувати банкет, 不言而喻 зрозуміло без слів, 一扫而空 повністю ліквідувати, 大举进攻 наступати з усіх фронтів; уживання емоційно-забарвлених слів 出色 видатний, 英勇 героїчний, 哀叹 гірко зітхати; стилістичних засобів 伤头脑筋的问题 болісне питання; уживання лексичних одиниць різних стилів, наприклад розмовного та книжного 嗟来之食, 吃下去肚子要痛的. «З'їж подачки від іноземців, жити буде боліти» (перша частина мовою веньянь, друга розмовною мовою). Переклад новин, симуляція роботи синхроніста, усний переклад та переклад письмових текстів ЗМІ підходять для розвитку стилістичної компетентності на середньому та високому рівні. Найбільш актуальними є тексти останніх п'яти років, відео або пряма трансляція новин китайською мовою, які не можна швидко дістати без інформаційних технологій, є основними матеріалами навчання та розвитку професійної компетентності перекладача.

Отже, інформаційні технології, справді, допомагають розвивати стилістичну компетентність у студентів перекладацьких спеціальностей, що вивчають китайську мову. Вони допомагають зробити процес навчання в аудиторії більш ефективним. Прозіркові презентації уточнюють інформацію, подану в підручниках, показують головні моменти, на які треба звернути увагу, а особистий досвід викладача доводить, що вправи, подані у форматі презентації з картинками, відео та схемами, студенти виконують більш охоче. Платформи для онлайн-навчання, як-от Тімс (Teams), дозволяють створювати команди до кожного предмету та додатково до аудиторних занять розміщувати методичні матеріали, до яких

студенти мають швидкий доступ. Найчастіше викладачі послуговуються двомовними презентаціями (у нашому випадку китайська та українська мови), що уточнюють, увиразнюють та розширюють знання з особливостей стилю й основних прийомів роботи з певним функціональним стилем. Наприклад, під час викладання дисципліни «Практичний курс перекладу» на 3 та 4 курсах ми починали кожну тему з характеристики основних особливостей, труднощів перекладу текстів певного стилю згідно з тематикою курсу, давали поради та наводили приклади перекладу складних моментів, які трапляються найчастіше. Урахування важливості різних стилів мовлення в навчанні перекладу при підготовці робочої навчальної програми та методичних рекомендацій до цього курсу інтенсифікує розвиток стилістичної компетентності. Програми Квізлет (Quizlet) та Кахут (Kahoot) дозволяють зробити процес поточно-го контролю цікавішим завдяки ігровому формату. Сучасні онлайн-словники вказують на відповідність конкретного слова певному стилю або підстилю китайської мови. Перекладаючи з української на китайську мову, студенти мають самостійно навчитися користуватися китайськими тлумачними словниками та довідниками, щоб зробити свій переклад якіснішим. Завдяки оснащення новітніми технічними засобами лінгафонні кабінети для тренування синхронного перекладу дають студентам уявлення про професійну діяльність синхроніста.

Перспективи подальших розвідок. Застосування інформаційних технологій у формуванні і розвитку перекладацької та комунікативної компетентностей майбутніх перекладачів китайської мови можуть стати наступним важливим питанням для наукового пошуку: докладний аналіз впливу інформаційних технологій на мотивацію студентів у вивченні китайської мови, самостійного опрацювання додаткового матеріалу, виконання індивідуальних робіт. Вивчення позитивного досвіду видатних педагогів-методистів України й Китаю зокрема та світу загалом сприятиме вдосконаленню системи підготовки майбутніх перекладачів та професійного розвитку фахівців перекладу в умовах навчання упродовж життя.

Конфлікт інтересів

Автор не має потенційного конфлікту інтересів, який би міг вплинути на рішення про опублікування цієї статті.

Використання штучного інтелекту

Не використовувався.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Бабенко, В. В. (2018). Стилістичні вправи як інструмент формування стилістичної компетентності майбутніх учителів-словесників. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_ped_2018_2_16
- Рускуліс, Л. В. (2020). Формування стилістичної компетентності учнів: лінгводидактичний аспект. <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/bjls/article/view/1859/1875>
- Шевченко, К. (2016). Роль інформаційних технологій у підготовці вчителів у Китаї та Україні. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 45, 355–358.
- 陈,光磊 (2020). 对外汉语的语用修辞教学. <https://wenku.baidu.com/view/89549c284b73f242336c5f2f.html?wkt=1694953492505>
- 吴,礼权(2021). 现代汉语修辞学. <file:///D:/работа%20для%20студентов/стилистика%20кит%20мова.pdf>
- 兴安职业技术学院(2024). 语文教育专业人才培养方案. <https://www.nmxzy.cn/upload/files/2019/9/41e127eb0f169b1.pdf>

REFERENCES

- Babenco, V. V. (2018). Stylistychni vpravy yak instrument formuvannya stylistychnoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv-slovesnykiv. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_ped_2018_2_16
- Ruskulis, L. V. (2020). Formuvannya stylistychnoi kompetentnosti uchniv: lnhvodydatychnyi aspekt. <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/bjls/article/view/1859/1875>
- Shevchenko, K. (2016). Rol informatsiinykh tekhnolohii u pidhotovtsi vchyteliv u Kytai ta Ukraini. Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy, 45, 355–358.
- 陈,光磊 (2020). 对外汉语的语用修辞教学. <https://wenku.baidu.com/view/89549c284b73f242336c5f2f.html?wkt=1694953492505>
- 吴,礼权(2021). 现代汉语修辞学. <file:///D:/работа%20для%20студентов/стилистика%20кит%20мова.pdf>
- 兴安职业技术学院(2024). 语文教育专业人才培养方案. <https://www.nmxzy.cn/upload/files/2019/9/41e127eb0f169b1.pdf>

Дата надходження до редакції 01.09.2025 р.
Ухвалено до друку 24.09.2025 р.

